

АРХИТЕКТУРА/НАУКА/УМЕТНОСТ

ASA

ARCHITECTURA/SCIENTIA/ARS

Број 013

www.asa.org.rs

Архитектура/наука/уметност

Architectura/scientia/ars

Gorogani na zaštićenom prostoru

Krajem 2021. godine pozvano je osam elitnih srpskih arhitektonskih biroa da učestvuju na Konkursu za izradu urbanističko-arhitektonskog rešenja nove zgrade Elektrotehničkog fakulteta sa zajedničkim sadržajima tehničkih fakulteta u Beogradu, u okviru tehničke pomoći koju finansira Investicioni okvir za infrastrukturne projekte Zapadni Balkan. Nedavno su javno prezentovani konkursni radovi. Prva nagrada dodeljena je projektom birou 4 MIND autora Ilje Mikitišina i Lazara Kuzmanova, a tri umanjene druge nagrade podelili su Dejan Miljković PR, Zabriskie i Teking

Konkursnim zadatkom predviđena je gradnja 32.000 kvadratnih metara novih arhitektonskih sadržaja na prostoru unutrašnjeg dvorišta oivičenog zgradama Tehničkog, Mašinskog i Tehnološko metalurškog fakulteta površine svega oko 5.000 kvadratnih metara, što je protivno svim standardima i prihvatljivom stepenu zauzetosti ove površine. Iznad svega, taj prostor, dodatno oivičen zdanjima Univerzitetske biblioteke i Arhiva Srbije, koja su zajedno sa fakultetima zakonom zaštićena kao objekti posebne vrednosti, predstavlja jedinstveno kulturno dobro - prostorno kulturno-istorijsku celinu „Tašmajdan sa Univerzitetskim centrom u Beogradu“. Ovaj status prostorna celina je dobila krajem 2021, na predlog Zavoda za zaštitu spomenika kulture Grada Beograda, zato što „predstavlja materijalno svedočanstvo početka savremenog evropskog razvoja i širenja varoši van šanca“, posebno jer je tesno vezana za razvoj Bulevara kralja Aleksandra i transformaciju Beograda iz orijentalne varoši u prestonicu po uzoru na zapadnoevropske metropole. Ali, odmah pošto je dobila status kulturnog dobra, započete su brutalna erozija i potpuno uništenje ove prostorne celine. Žalosno je da u tome učestvuje sama arhitektonska struka, čiji su se najviši predstavnici odazvali na konkursni poziv dve meni nepoznate strane kompanije Hill International i IPF7, da izgradnjom desetina hiljada kvadrata na mestu gde to nikako nije moguće, degradiraju ovo zaštićeno područje. Ali, kakav odnos prema arhitektonskom nasleđu svojim rešenjima predlažu najbolji srpski arhitekti?

Već sâm zahtev koji je predstavljen uslovima ovog nadmetanja za projektovanje neprimerenih gorogana na zaštićenom prostoru, prejudicirao je loša rešenja. Drugoplasirani konkursni rad biroa Teking predložilo je izgradnju višespratnice koja celom dužinom potpuno zaklanja dvorišnu fasadu spomenika kulture zgrade Tehničkog fakulteta, do te mere da onemogućava prirodnu osvetljenost, osunčanost i provetrenost unutrašnjih prostora i otežava odvijanje osnovnih funkcija u njoj. Studio Zabriskie otišao je korak dalje, pa je novu zgradu postavio na celokupnoj površini dvorišta, doduše nešto niže spratnosti od zgrade Tehničkog fakulteta. Uvidevši problem projektovanja objekta velike površine na malom prostoru, studio „Dejan Miljković preduzetnik“ predstavio je rešenje zgusnute dvotraktne zgrade priljubljene uz bok Tehničkog fakulteta, čime je delimično „oslobodio“ površinu fasade ovog spomenika kulture. Nedostatak prirodnog osvetljenja pokušao je da nadoknadi velikim staklenim površinama. Autori prvoplasiranog rešenja predstavnici biroa 4 MIND iz Novog Sada ponudili su polovično rešenje problema prekomernog zauzeća dvorišta tako što su novoprojektovani sadržaj koncentrisali unutar dve izdvojene osmospratne kule, a prizemlje kompleksa razvili po celokupnoj slobodnoj površini bloka. Nažalost, nijedno konkursno rešenje nije se bavilo zaštitom okolnih zdanja – spomenika kulture. Izgleda da su učesnici konkursa taj „vruć krompir“ u potpunosti odbacili i prepustili drugima, možda istim onima koji su zaštitu ove prostorne celine i predložili?! – **Slobodan Maldini**

Nova zgrada elektrotehničkog fakulteta i kampus tehničkih fakulteta u Beogradu, konkurs za urbanističko i arhitektonsko idejno rešenje

Projekat „Proširenje Elektrotehničkog fakulteta i kampus tehničkih fakulteta u Beogradu“ obuhvata uklanjanje postojećih privremenih objekata, izgradnju novih i međusobno povezivanje svih fakultetskih zgrada, ukupne bruto površine novog prostora od oko 32.000 m². Elektrotehnički fakultet će raspolagati korisnim prostorom od oko 25.000 m², što je dvostruko više od dosadašnjeg. Projekat podrazumeva i kompletno uređenje slobodnih površina u bloku na način kojim će se formirati kontinuirani parkovski prostor od Tašmajdana do parka Ćirila i Metodija. Očekuje se da izgradnja počne u drugoj polovini 2023. godine i da se dovrši do kraja 2025.

Radi realizacije projekta, Vlada Srbije je ugovorila kredit sa Bankom za razvoj Saveta Evrope za realizaciju programa „Unapređenje univerzitetske infrastrukture u Srbiji“ iz koje će se finansirati više projekata izgradnje ili rekonstrukcije državnih fakulteta. Kreditom je predviđeno finansiranje najvećeg dela projekta, dok za ostale faze finansiranje tek treba da obezbedi. Naredne faze obuhvataju sanaciju i rekonstrukciju postojećih zgrada i objekata koje koriste svih 5 fakulteta, a pre svega energetsku sanaciju koja će se realizovati kroz buduće finansijske planove.

Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja je nosilac investicije, a Kancelarija za upravljanje javnim ulaganjima je određena ispred Vlade Srbije da upravlja projektom. Uz podršku banke, obezbeđena je tehnička pomoć za pripremu tehničke dokumentacije kroz donaciju Evropske Unije iz Investicionog fonda za Zapadni Balkan (*Western Balkans Investment Framework WBIF*). Konsultantski konzorcijum *Infrastructure Projects Facility 7*, je sproveo javne pretkvalifikacije i realizovao pozivni konkurs za izradu urbanističko-arhitektonskog rešenja u periodu od decembra 2021. do aprila 2022. Na konkursu je učestvovalo osam projektivnih timova.

Izveštaj o rezultatima pozivnog konkursa za izradu urbanističko-arhitektonskog rešenja nove zgrade Elektrotehničkog fakulteta sa zajedničkim sadržajima tehničkih fakulteta u Beogradu

Konkurs je raspisan u okviru projekta tehničke pomoći Ministarstvu prosvete, nauke i tehnološkog razvoja koja se finansira od strane Investicionog okvira za infrastrukturne projekte za zapadni Balkan, kroz projekat: „WB24-SRB-SOC-01: Serbia New Campus for the Electrical Engineering and Technical Faculties in Belgrade: Concept Design, Urban Design, Preliminary Design, ESIA and Feasibility Study“. Projekat tehničke pomoći sprovodi konsultantski konzorcijum IPF7 kojeg predvodi Hill International. IPF7 je, prema zahtevu za tehničku pomoć, organizovao i sproveo konkurs za izradu urbanističko-arhitektonskog rešenja nove zgrade Elektrotehničkog fakulteta sa zajedničkim sadržajima tehničkih fakulteta u Beogradu. Konkurs za projektovanje je prema pravu na učestvovanje pozivni i javni, prema cilju je projektivni a prema stepenu sprovođenja jednostepeni konkurs za urbanističko i arhitektonsko projektovanje. Na konkursu po pozivu učestvovalo je 8 projektivnih biroa/konzorcijuma koje je nakon javnog poziva za pretkvalifikaciju, u postupku pretkvalifikacije odabrao raspisivač konkursa, IPF7 konzorcijum, kao najbolje

rangirane prema kvalifikacionim kriterijumima za učešće na konkursu. Projektni biro, vodeći članovi konzorcijuma, koji su učestvovali u konkursu su: 1x2 Zoran Abadić PR, 4 MIND doo, DVA Studio doo, Dejan Miljković PR, Zabriskie doo, Institut za arhitekturu i urbanizam Srbije, Mapa Architects doo, Teking doo. Konkurs je raspisan 07.12.2021 a do 31.03.2022, u roku za prijem, ispravno je pristiglo svih osam radova, kako je traženo, u elektronskom obliku.

Žiri je radio u sastavu: Zorica Savičić, arhitekta, predsednik žirija, Branislav Redžić, arhitekta, Beograd, član žirija, Igor Grozdanić, arhitekta, Sarajevo, član žirija, prof. dr Dejan Gvozdić, dekan ETF, član žirija, dr Darko Đukić, rukovodilac projekta, Kancelarija za javna ulaganja, član žirija. Savetnici žirija su bili: Emil Dimitrov, arhitekta, Urbanistički zavod, Beograd, dr Marina Pavlović, arhitekta, Zavod za zaštitu spomenika kulture grada Beograda Dragana Korica, arhitekta, Savet zelene gradnje Srbije. Izvestilac i sekretarijat žirija: IPF7 tehnička podrška.

Kriterijumi za ocenjivanje radova koje je ustanovio žiri su sledeći: Odnos prema projektnom zadatku, Odnos prema spomenicima graditeljskog nasleđa, Urbanistička postavka - zapremina/volumen novoplaniranog objekta, Arhitektonsko - funkcionalno rešenje, Energetska efikasnost.

Javna predstavljanja radova žirija održana su na Elektrotehničkom fakultetu 04. i 05.04.2022. Žiri je u punom sastavu prisustvovao svim prezentacijama i postavljao pitanja autorima. Žiri je ocenjivao radove 06. i 07. 04.2022 i doneo jednoglasnu odluku da se dodele:

Prva nagrada dodeljena je za konkursni rad projektnog biroa 4 MIND doo,

Autori: Ilja Mikitišin, dia i Lazar Kuzmanov, dia

Konkursni rad projektnog biroa 4 MIND je u potpunosti je ispunio kapacitete tražene projektnim zadatkom. Određeni stepen neracionalnosti je uočen kod viška projektovanih površina što je žiri cenio kao dodatni potencijal u smislu mogućnosti optimalizacije projektnog rešenja.

Ukupnim volumenom sa dva vertikalna objekta na relativno niskoj platformi - veštačkoj topografiji - ovaj rad je zauzeo najmanje zapremine na predmetnoj lokaciji. U postizanju tog cilja rešenje suterenskih etaža na nekim mestima se suviše približava objektu Tehničkog fakulteta koji je spomenik pod zaštitom. Žiri je smatrao da je ovaj pristup ispravan, te da se redukcijom

ukupnog volumena na najbolji način vrši zaštita spomeničkih vrednosti objekta pa i celog ambijenta.

Prema jednom od najvažnijih kriterija - urbanistička postavka i zapremina objekta u funkciji zaštite spomeničkih, arhitektonsko - urbanističkih i prostornih vrednosti konkursne lokacije - konkursni rad biroa 4 MIND je uspeo da maksimalno umanjí projektovani volumen smeštajući najveći deo funkcija/programa u etaže ispod urbane platforme - veštačke topografije. Istovremeno pažljivim planiranjem pešačkih rampi novoformirana veštačka topografija je integrisana u pešačke tokove koji povezuju Tašmajdanski park sa parkom Čirila i Metodija. Dva objekta koji su locirani na platformi - veštačkoj topografiji - delimično remete postignuti kvalitet.

Arhitektonsko - funkcionalnim rešenjem većina prostora je formirana u suterenskim etažama oko centralnog unutrašnjeg dvorišta. Ovaj, gotovo klasični koncept "bloka sa dvorištem" koji se često koristi za projektovanje obrazovnih ustanova, ovde je interpretiran na savremen način uvažavajući u najvećoj meri postojeći veoma zahtevan kontekst. Ovakav arhitektonski koncept osigurava dnevno svetlo većini prostora, ima jasan prostorni fokus i funkcionalno središte sa jasno definisanim vertikalnim i horizontalnim komunikacijama. Istovremeno konstruktivnim sistemom je omogućena visoka fleksibilnost i adaptabilnost projektovanih prostora. Lociranje dva objekta sa kabinetima za nastavno osoblje iznad urbane platforme se može smatrati logičnim pristupom. Ipak smatramo da su se ova dva objekta mogla izbeći ili značajno reducirati, zahvaljujući jasnom osnovnom konceptu urbane platforme sa unutrašnjim dvorištem. To posebno ističemo jer su u njima smeštene funkcije koje se mogu jednostavno smestiti u okviru urbane platforme. Pametnom postavkom glavnog ulaza iz pravca parka Čirila i Metodija, logičnim vođenjem pešačkih tokova sa rampama preko novoformiranog trodimenzionalnog parka na urbanoj platformi - veštačkoj topografiji - novi objekat ETF-a je u potpunosti funkcionalno integrisan u svoje uže i šire okruženje.

Potencijali za postizanje visokog stepena energetske efikasnosti za 4 MIND konkursni rad su dvojaki. Dok unutar koncepta urbane platforme imamo veliki potencijal za postizanje visokog nivoa energetske efikasnosti, istovremeno soliterski objekti na platformi imaju mnogo manji potencijal u tom smislu. To se prije svega odnosi na karakter, postavku i površinu ostakljenih fasada u odnosu na osnove projektovanih prostora. Taj je odnos u sklopu prostora u platformi mnogo povoljniji nego u soliterskim objektima na platformi. Dodatnim tehničkim sistemima je mnogo lakše unaprediti na ovaj način dobro postavljenu prostornu konfiguraciju.

